

Παρέμβαση κ. Κ. Σημίτη

Ακούχοντας τον κ. Βινιόν σχημάτισα την εντύπωση ότι ίσως το κύριο πρόβλημα βρίσκεται στο επίπεδο των ιδεών, των απόψεων, των οραμάτων.

Πιστεύω όμως ότι για να καταλάβουμε τα προβλήματα όπως διαχρόνως μπροστά μας πρέπει, πέρα από τη συζήτηση για τις ιδέες και τα οράματα, να εξετάσουμε και τις δυναμικές οι οποίες συνυπάρχουν στον κοινοτικό χώρο.

Η εμπέδωση του υπάρχοντος σοσιαλισμού στην Ανατολική Ευρώπη είχε μια θετική επίδραση στην ανάπτυξη της Δυτικής Ευρώπης, όχι μόνο ως προς τα κοινωνικά δικαιώματα, τις εργασιακές σχέσεις, αλλά και όσον αφορά στη διαμόρφωση αυτού του χώρου.

Αφού ο χώρος της Ανατολικής Ευρώπης ήταν απαγορευμένος, αφού οι διαδικασίες διείσδυσης προς τα εκεί ήταν ελεγχόμενες, ο χώρος ανάπτυξης δεν ήταν ανατολικός, ήταν η Δυτική Ευρώπη κύρια και γι αυτό αναπτύχθηκε η Ευρωπαϊκή Κοινότητα στο περιορισμένο αυτό πλαίσιο.

Οι αντιλήψεις αυτοδυναμίας και προστατευτισμού μπόρεσαν να ξεπεραστούν γιατί ήταν προφανείς οι αναγκαιότητες της αγοράς, η λογική των συστημάτων, τόσο του συστήματος της αγοράς όσο και του συστήματος του πολιτικο-διοικητικού.

Αναπτύχθηκε λοιπόν αυτός ο χώρος και αναπτύχθηκε κάτω από την πίεση των αναπτυγμένων βιομηχανικά καπιταλιστικών χωρών.

Η καθολική κατάρρευση του συστήματος του υπάρχοντος σοσιαλισμού θέτει μια σειρά από νέα προβλήματα. Θα μπορούσε κανείς να πει ότι

οι χώρες της Κοινότητας θα μπορούσαν να αχρησθούν το τι έγινε ανατολικά και να συνεχίσουν την πορεία τους όπως είχε προδιαγραφεί στα πλαίσια της Κοινότητας.

Αλλά αυτό δεν είναι δυνατό. Πέρα από οτιδήποτε άλλο, με την οικονομική και κοινωνική κρίση που θα υπάρξει στην ανατολική πλευρά της Ευρώπης θα ξεχειλίσει αυτός ο χώρος και προς τη Δυτική Ευρώπη. Μια πρώτη ένδειξη της διαδικασίας αυτής είναι η μαζική μετανάστευση π.χ. από την Πολωνία, την Αλβανία, που αναμένεται στα επόμενα χρόνια. Αναφέρονται αριθμοί 55 εκατομμυρίων μεταναστών για τα επόμενα 3-5 χρόνια.

Όμως η κατάρρευση των οικονομικών ανταλλαγών όπως είχαν διαμορφωθεί π.χ. οι συμφωνίες για το φυσικό αέριο ή των πετρελαίων, μπορεί να έχουν επίπτωση και να προκαλέσουν ύφεση στη Δυτική Ευρώπη, όπως επίσης και οι περιφερειακές πολεμικές συγκρούσεις. Γιατί το τι συμβαίνει σήμερα στη Γιουγκοσλαβία μπορεί να μην επηρεάζει τις χώρες της Δυτικής Ευρώπης, αλλά σαφέστατα έχει οικονομικές επιπτώσεις στη χώρα μας και είναι μια ένδειξη για το τι μπορεί να συμβεί σε μεγαλύτερη κλίμακα. Η μεταφορά των εμπορευμάτων μας μπορεί να δυσχερανθεί με συνέπεια την επιβάρυνση του κόστους και τελικά τη μείωση της ανταγωνιστικής ικανότητας στην κοινοτική και διεθνή αγορά.

Έχει παρέλθει πια η εποχή που η Ευρώπη μπορούσε να πει ότι "δεν με ενδιαφέρει τι συμβαίνει εκεί". Πρέπει να ξεπεράσει τον πολιτικό της απομονωτισμό. Η διεύρυνση με μια ευρύτερη έννοια είναι αναγκαιότητα.

Η διεύρυνση όμως αυτή υπόκειται σε ορισμένες λογικές. Επηρεάζεται από κάποιες δυναμικές οικονομίες, κάποια δυναμικά

πολιτικο-διοικητικά συστήματα που βεβαίως σ'αυτή την περίοδο της δημιουργίας νέων διασυνδέσεων και σχέσεων ενδιαφέρονται να αναπτύξουν τις σφαίρες επιρροής, να επεκτείνουν τις αγορές τους με την ευρύτερη έννοια, ή ακόμα να επεκτείνουν τις δυνατότητες πολιτικής επιρροής της εξουσίας τους. Στο προϋπάρχον πεδίο δραστηριότητας προστίθεται κατά συνέπεια και ένα νέο.

Κατόπιν τούτου είναι λογικό να σκεφθούμε αν θα συνεχίσουμε με την ίδια ταχύτητα, με τη ίδια εμμονή στο πρώτο ,στο παλιό , ή θα προσπαθήσουμε να δημιουργήσουμε κάτι καινούριο δουλεύοντας και στο δεύτερο το οποίο μας παρουσιάστηκε τώρα.

Μέχρι σήμερα καμιά χώρα της Κοινότητας δεν δήλωσε ότι πρόκειται να εγκαταλείψει την ολοκλήρωση της Ευρώπης για χάρη της διεύρυνσης. Στην πράξη ωστόσο διαφαίνονται και άλλες δυναμικές.

Η Ολλανδία έκανε μια πρόταση για μια οικονομική ένωση δύο ταχυτήτων. Υπήρξε γενική κατακραυγή. Και μάθαμε ότι στη άτυπη σύνοδο των υπουργών Εθνικής Οικονομίας και Οικονομικών στο Αμστερνταμ ξεπεράστηκε αυτό το πρόβλημα και βρέθηκαν νέες φόρμουλες, ώστε να μην υπάρξει αυτή η Ευρώπη των δύο ταχυτήτων. Είναι αβέβαιο τελικά τι θα συμφωνηθεί στο Μάαστριχτ.

Ωστόσο διαχράφεται η προοπτική , χωρίς να υπεισέλθω λεπτομερειακά σ'αυτό, η Ελλάδα, η Ιρλανδία, η Πορτογαλία και ίσως και η Ισπανία να μπουν, θέλτά τους ίσως, σε μια άλλη ταχύτητα.

Ποια η έννοια μιας τέτοιας διαδικασίας; Όταν δημιουργούνται διαφορετικές ταχύτητες, τότε δεν υπάρχουν οι καταναγκαστικές πιέσεις για την οικονομική συνοχή, για την ολοκλήρωση, για την αύξηση των πόρων του προϋπολογισμού της Κοινότητας, για μεγαλύτερη βοήθεια προς τις χώρες του Νότου.

Μπορεί να αποδεσμευτεί κανείς από τις πιέσεις αυτές, να απελευθερωθεί τελικά και να χρησιμοποιήσει δρόμους προς άλλη κατεύθυνση, να δημιουργήσει άλλα προγεφυρώματα προς τις χώρες της Ανατολικής Ευρώπης, να επιδιώξει τη διεύρυνση, περιορίζοντας ουσία την ολοκλήρωση. Γιατί τύποις η ολοκλήρωση δεν πρόκειται να περιοριστεί, αλλά το ερώτημα είναι αν πρόκειται να περιοριστεί ουσία.

Ένα λοιπόν πρόβλημα το οποίο θέλω να επισημάνω είναι ότι υπάρχει αυτό το δίλημμα: Διεύρυνση <sup>ή</sup> και ολοκλήρωση. Και υπάρχει μέσα από τα σχήματα τα οποία δημιουργούνται ο έντονος κίνδυνος να προχωρήσουμε προς ένα σχήμα όπου υπάρχει και ολοκλήρωση και διεύρυνση, αλλά η ολοκλήρωση είναι υποβαθμισμένη.

Εμείς βέβαια πρέπει να προωθήσουμε και την ολοκλήρωση και τη διεύρυνση. Θα συμφωνήσω με τον κ. Βινιόν, υπάρχει ένα θέμα οράματος: Τι Ευρώπη θέλουμε; Θέλουμε μια Ευρώπη με κάποια σχήματα συνεργασίας, κάποιες κοινοτικές πολιτικές, αλλά που στην ουσία θα είναι το δεύτερο σχήμα, ένα άθροισμα διμερών σχέσεων, διμερών πολιτικών ή πολιτικών μεγάλων ευρωπαϊκών συνάψεων όπου θα ακολουθούν οι άλλοι; Ή θέλουμε να διαμορφώσουμε ένα σχήμα το οποίο θα συνεχίσει την πορεία που ξεπέρασε η Ευρωπαϊκή Κοινότητα, δηλαδή που ξεπέρασε το σχήμα των μεγάλων δυνάμεων, της Γερμανίας, της Γαλλίας, με χώρους επιρροής στην Ανατολική Ευρώπη, στα Βαλκάνια ή όπου αλλού;

Αυτό θέλουμε να ξεπεράσουμε. Θέλουμε να πραγματοποιήσουμε μια Ευρώπη όπου <sup>θα</sup> υπάρχει ουσιαστική πρόοδος σε όλους τους τομείς, σε όλες τις χώρες, που δεν θα είναι απλώς σχήματα που συγκαλύπτουν μια διαφορετική πραγματικότητα.

Και το ίδιο θέμα που ισχύει για την Ευρώπη το είχα πει και για την Κοινότητα: Τι Κοινότητα θέλουμε; Θέλουμε μια Κοινότητα η οποία είναι -χρησιμοποιώ κάπως δυνατές εκφράσεις, αλλά οι οποίες δείχνουν τον κίνδυνο- συγκάλυψη κάποιων σχέσεων εξουσίας από μία, δύο ή τρεις μεγάλες χώρες, ή θέλουμε μια Κοινότητα η οποία να είναι πραγματικά μια Κοινότητα;

Συμφωνώ επίσης με αυτό που είπε ο κ. Βενιόν ότι μέσα σ'αυτή την πορεία εκείνο το οποίο έχει μεγάλη σημασία είναι πως θα ξεπεράσουμε αυτό που λέγεται "έλλειμμα δημοκρατίας" ή πως θα ξεπεράσουμε -γιατί αυτό είναι το κοινωνιολογικό φαινόμενο- την εξουσία των γραφειοκρατικών μηχανισμών, το γεγονός ότι υπερεθνικές ρυθμίσεις καταρχούν τις προστατευτικές ειδικές ρυθμίσεις κοινωνικής ειρήνης στις επιμέρους χώρες, χωρίς να τις αντικαθιστούν με άλλες.

Εμείς πιστεύω συμπερασματικά ότι πρέπει να επιδιώκουμε και διεύρυνση και ολοκλήρωση. Πρέπει να επιδιώκουμε και μείωση του "δημοκρατικού ελλείματος" και επέκταση όλων αυτών των μηχανισμών, ρυθμίσεων και διαδικασιών, πολιτικών, οι οποίες αποκαθιστούν σε κοινοτικό επίπεδο τα κοινωνικά συμβόλαια και την κοινωνική ειρήνη.

Μια σκέψη για την πολιτική που πρέπει να ακολουθηθεί είναι ότι βεβαίως πρέπει να αποφύγουμε τις διαφορετικές ταχύτητες, βεβαίως πρέπει όλες οι χώρες να συμμετέχουν στη διαδικασία και η διαδικασία διεύρυνσης πρέπει να γίνει μέσα από κοινοτικά όργανα, κοινοτικές πολιτικές, κοινοτικές διαδικασίες. Έτσι η διεύρυνση θα ενδυναμώσει και την ολοκλήρωση τόσο των οικονομικών όσο και των πολιτικών διαδικασιών.

Για να διαφρώσουμε μια διαφορετική Ευρώπη από αυτή που υπάρχει σήμερα χρειάζεται μια ριζική αλλαγή. Οι δύο κυβερνητικές συνδιασκέψεις δεν δείχνουν ότι η Κοινότητα αυτή τη στιγμή πορεύεται σε ένα διαφορετικό τρόπο δόμησης από αυτόν που ισχύει σήμερα. Χρειάζεται όμως ένας διαφορετικός τρόπος δόμησης, χρειάζεται διαφορετική στρατηγική.

Δεν πρόκειται η Ευρώπη να αποκτήσει μια νέα δυναμική μακροπρόθεσμα αν το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο δεν έχει εξουσίες, αν η Επιτροπή δεν διαμορφωθεί σε ένα είδος κυβέρνησης, υπόλοχης στους λαούς της Ευρώπης, αν δεν υπάρχουν πολιτικές εξουσίες μέσα από τις οποίες διαμορφώνονται και οι πολιτικές <sup>αποφάσεις,</sup>, αν δεν υπάρξουν νέοι θεσμοί.

Όσον αφορά τώρα το ερώτημα για τα κεκτημένα νομίζω ότι εάν θέλουμε μια Κοινότητα πρέπει να θεωρήσουμε κεκτημένα κάποιες μεγάλες κατευθύνσεις, κάποιες μεγάλες ιδέες, την κοινοτική αλληλεγγύη, τη συνοχή, τη συνάντηση, την περιφερειακή πολιτική, αλλά δεν πρέπει να θεωρήσουμε κεκτημένα τη σωρεία των ειδικών ρυθμίσεων ιδίως της κοινής αγροτικής πολιτικής, που όπως αποδεικνύεται τα πράγματα αλλάζουν και επιβάλλονται νέες προσαρμογές.

Ξέρω βέβαια ότι αυτές οι μικρές ρυθμίσεις είναι εκείνες που έχουν ιδιαίτερη σημασία και θυμάμαι ότι <sup>όταν</sup> έγιναν οι <sup>διαπραγματεύσεις</sup> ένταξης της Ισπανίας και της Πορτογαλίας πολύ περισσότερη σημασία δόθηκε στα διακιώματα αλιείας που έχουν αυτές οι χώρες στον Ατλαντικό από κάποια άλλα γενικότερα θέματα.

Πολλές φορές είναι το θέμα του κρασιού που απασχολεί τη Γαλλία περισσότερο παρά ένα ευρύτερο θέμα πολιτικής.

Αλλά αυτά έχουν περιορισμένη αξία, επαναλαμβάνω, η κύρια σημασία πρέπει να δοθεί στις κεντρικές κατευθύνσεις.

Με βάση αυτό, πιστεύω ότι η Κοινότητα πρέπει να προσφέρει στις υπόλοιπες χώρες βαθμιαία ένα σχήμα όπου στον οικονομικό τομέα θα επικρατούν ρυθμίσεις, οι οποίες θα της επιτρέπουν μια στενή συνεργασία, αξιοποίηση των δυνατοτήτων της ευρύτερης αγοράς για μεταφορά πόρων και όσον αφορά στον πολιτικό τομέα ένα σχήμα ευρωπαϊκό, το Συμβούλιο της Ευρώπης μεταξελιχμένο, όπως η πρόταση που έγινε στην Πράγα για μια νέα Ευρωπαϊκή Χάρτα. Πάντως η Ευρώπη πρέπει να βρει έναν τρόπο για να πραγματοποιήσει αυτή τη συνεργασία σε ευρύτερο επίπεδο, τόσο στον πολιτικό όσο και στον οικονομικό τομέα.

Αυτό σημαίνει ότι πρέπει να προχωρήσει με τους ίδιους ρυθμούς η πολιτική και η οικονομική ενοποίηση.

Η Ευρώπη πρέπει να διαμορφώσει έναν πόλο εξωτερικής πολιτικής, να αναπτύξει διαδικασίες και να διαχράσει κατευθύνσεις, ώστε να καθορίζει, όσο μπορεί, σε όσα μέτωπα μπορεί, τις διεθνείς εξελίξεις.

Εμείς είμαστε πολύ πολύ μακριά από κάτι τέτοιο, αλλά έχουμε τη δυνατότητα και πρέπει αυτήν τη δυνατότητα να την αξιοποιήσουμε για να υπάρχει μια ισορροπία στις διεθνείς σχέσεις. Θα υπάρχουν ίσως τριβές με τις Ηνωμένες Πολιτείες, αλλά ο κόσμος μπορεί να ζει με τριβές και μπορεί και να ξεπερνάει τα προβλήματα.

Ο κ. Παπαλεξόπουλος επεσήμανε μια σειρά από σωστά στοιχεία, τα οποία δεν θέλω να επαναλάβω, αλλά θέλω ίσως να τα συνοψίσω με μια γενικότερη παρατήρηση.

Πολύς λόγος γίνεται για τους εθνικούς κινδύνους, για τις

απειλές οι οποίες επικρέμονται στα ανατολικά και βόρεια σύνορα, για τα το τι θα συμβεί στη Μακεδονία, στο Αιγαίο και ούτω καθεξής. Και στη συζήτηση ξεχνάμε ότι μια χώρα μπορεί να αντιμετωπίσει αποτελεσματικά τέτοιες μορφές εθνικούς κινδύνους όσο πιο ισχυρή είναι εσωτερικά, όσο πιο δυνατή είναι η οικονομία της, όσο λιγότερο η κοινωνία της βρίσκεται σε κρίση, απλά όσο -για να χρησιμοποιήσω ένα συνηθισμένο όρο- το εσωτερικό μέτωπο της δίνει τη δυνατότητα να αντιμετωπίσει τις εξωτερικές προκλήσεις.

Η πορεία μας λοιπόν στην Κοινότητα εξαρτάται πρώτα απ'όλα και κυρίως από το πως εμείς στο εσωτερικό της χώρας θα προχωρήσουμε τον εκσυγχρονισμό, τον εκσυγχρονισμό του κράτους, της διοίκησης, των δομών της οικονομίας. Και όταν λέω εκσυγχρονισμό δεν εννοώ τις τεχνικές της διοίκησης, τις τεχνικές οργάνωσης της οικονομίας, αλλά τρόπους λειτουργίας τέτοιους, οι οποίοι να επιτρέπουν περισσότερες πρωτοβουλίες, περισσότερη αυτονομία, περισσότερες δραστηριότητες. Να ξεφύγουμε από τα παλιά πλέγματα του πελατειακού κράτους παροχών και να προχωρήσουμε σε νέες μορφές οργάνωσης, οι οποίες δεν θα είναι τόσο καταπιεστικές όσο οι παλιές και να αυξάνουμε τα περιθώρια δράσης συνολικά της κοινωνίας και ειδικά των πολιτών.

Πρέπει λοιπόν να προχωρήσουμε και κύριο μέσο για να προχωρήσουμε είναι βεβαίως το να διορθώσουμε τα όσα κακά συμβαίνουν στο εσωτερικό της χώρας. Υπάρχει, όπως ξέρουμε όλοι, οικονομική κρίση, υπάρχει κοινωνική κρίση, υπάρχει πολιτική κρίση και αν δεν βρούμε τρόπους να ξεπεράσουμε όλες αυτές τις μορφές της βαθμιαίας περιθωριοποίησης και παρακμής δεν θα μπορέσουμε να

διαεκδικήσουμε αυτή τη θέση που θα θέλαμε.

Συνεπώς εθνική στρατηγική χρειάζεται και κυρίως ως προς το εσωτερικό της χώρας.

Το δεύτερο και θα επανέλθω σε ένα σημείο που είπε ο κ. Παπαλεξόπουλος, ότι χρειάζεται σε σχέση με την Ευρώπη μια αντίληψη για την ευρωπαϊκή πολιτική. Γιατί εκείνο το οποίο χαρακτηρίζει την παρουσία της Ελλάδας στα όργανα της Κοινότητας είναι το διαρκές αίτημα για πόρους. Αυτή είναι η κοινή έκφραση και μετέπειτα που θα μπορούσε να είναι η διαρκής επετέλεια.

Δεν υπάρχει άποψη για τη συνολική πορεία της Κοινότητας, την οποία υπερασπιζόμαστε. Αυτή η άποψη διαφάνεται που και που και εκφράζεται ανάλογα από το που και πως εξασφαλίζουμε κάποιους πόρους. Πόρους όμως για να τους χρησιμοποιήσουμε στο πελατειακό σύστημα, στο κράτος παροχών, στη διακίωση του τύπου της διοίκησης που έχουμε σήμερα και όχι πόρους για να ξεπεράσουμε ουσιαστικές αδυναμίες.

Και δεν χρησιμοποιούμε τις μεταβατικές περιόδους. Στην αντίληψη, όπως την έζησα εγώ για χρόνια, η μεταβατική περίοδος είναι αναβολή της προσαρμοχής. Ενώ η μεταβατική περίοδος στην ουσία είναι ο χρόνος για να κάνεις την προσαρμογή.

Επί πάρα πολλά χρόνια, ενώ έπρεπε να καταρχήσουμε τις επιδοτήσεις για τα λιπάσματα, παίρναμε μεταβατικές περιόδους για να μην καταρχηθούν οι επιδοτήσεις για τα λιπάσματα. Μα η μεταβατική περίοδος ήταν για να μην το κάνεις τόσο γρήγορα όσο είχες υποχρέωση, αλλά να το πραγματοποιήσεις.

Χρειάζεται μια συνολική άποψη, χρειάζεται στη συνολική αυτή άποψη να έχουμε και μια ειδική άποψη σε σχέση με τις συμμαχίες,

σε σχέση με τα αιτήματα, ~~αυτά~~ <sup>η</sup> αιτήματα <sup>που</sup> πρέπει να μας βοηθούν να ξεπεράσουμε τα εμπόδιά μας.

Είχα συζητήσει πριν μερικούς μήνες με την κυρία Παπανδρέου που μου ανέφερε το πολύ χαρακτηριστικό για τη δική μας περίπτωση: Ενώ η Ισπανία και η Πορτογαλία υποβάλλουν ελάχιστα έργα για χρηματοδότηση, τώρα είναι 12,15,20 δεν έχει σημασία, αν πάρει κανείς την Ελλάδα θα δει ότι τα έργα που υποβάλλονται για χρηματοδότηση είναι 200,300 κλπ και βεβαίως δεν τελειώνουν ποτέ και βεβαίως δεν δημιουργούν και την εντύπωση στην Κοινότητα ότι κάτι έγινε.

Χρειάζεται λοιπόν εθνική στρατηγική και χρειάζεται πέρα από αυτό και Ευρωπαϊκή πολιτική, μια συνολική αντίληψη την οποία πρέπει να προσπαύουμε με συμμαχίες. Μπορεί να <sup>γίνει</sup> ~~είναι~~ αρχά, αλλά προσωπικά πιστεύω ότι δεν είναι αρχά, ότι στον Ευρωπαϊκό χώρο έχουμε και φίλες και συμμαχίες, αρκεί να δείξουμε ότι είμαστε σοβαροί, συνεπείς στην επιδίωξή μας.

Αν το δείξουμε αυτό θα έχουμε και τη συμπαράσταση την οποία χρειαζόμαστε. Πρέπει να το προσπαθήσουμε.